

El canvi climàtic a les glaceres dels pirineus

El motiu de publicar ara aquest llibre no és un altre que el de voler commemorar el 25è aniversari des que un dia d'estiu de l'any 1982 vaig iniciar de manera organitzada i metòdica el seguiment i observació de les glaceres dels Pirineus, per conèixer la seva dinàmica i evolució, i el meu ànim d'obrir i de divulgar el resultat d'una feina de tants anys, que no mereix quedar reclosa ni en la meua col·lecció d'imatges i apunts particular, ni en els arxius d'una universitat, lluny de l'abast dels ciutadans, com potser passa massa sovint.

Des que fa 4.500 milions d'anys que va néixer el sistema solar i amb ell el nostre planeta (quan ja en feia uns altres 10.000 milions des de l'aparició de l'univers) fins ara, s'han succeït milers de canvis climàtics en què s'han anat alternant etapes càlides i fredes. El Quaternari, període que es caracteritza per l'hominització (aparició dels primers homes Australopithecus) i les glaciacions, es va iniciar fa 1,9 milions d'anys. Només en la segona meitat del Quaternari (darrer milió d'anys), que representa el 0,0002 % del temps transcorregut des de l'origen del sistema solar, han existit deu grans glaciacions (una cada 100.000 anys de mitjana), de les quals, en tenim constància de quatre per les restes geològiques existents, d'unes altres quatre mitjançant l'anàlisi de l'isòtop de l'oxigen en testimonis fòssils marins, i en suposem, per indicis,

l'existència de les altres dues. Tot aquest ball de dades, potser una mica absurd i innecessari, ens pot ser útil per tenir consciència de la petitesa que representa el període en què ara ens toca viure, dintre del context dels temps a escala geològica, sense que això vulgui dir que no tingui una importància transcendental per al futur del mateix planeta, i per descomptat de la nostra civilització.

La darrera d'aquestes glaciacions va finalitzar fa 18.000 anys, i com en totes les ocasions anteriors seguia un procés natural, ja que la humanitat, sense capacitat d'influir en el clima, ni tan sols coneixia encara l'agricultura. Vivim doncs en l'actualitat en un període càlid i de retrocés del gel, que ara ocupa el 10 % de la superfície del planeta enfront del 32 % de fa 18 mil anys, quan el mar gelat de l'hemisferi nord s'estenia a l'hivern, des de l'Àrtic fins al nord de la Península Ibèrica.

Els Pirineus no han estat una excepció, i aquest període d'escalfament es va traduir en la desaparició de les extenses llegües de gel de fins a 40 km de llargada i 500 metres de gruix que ocupaven totes les valls pirinenques, i en la progressiva extinció de la majoria dels aparells superfícies glacials.

“Les glaceres pirinenques són les masses de gel permanent més meridionals d'Europa, tot i que abocades a l'extinció si les actuals condicions climàtiques no fan un gir, són tan magnífiques com les de qualsevol altre indret”

Actualment als Pirineus sobreviuen precàriament 25 glaceres actives (i unes altres 40 restes que denominem congestes de gel), insignificants al costat de les 4.250 glaceres que hi ha als Alps, que a la vegada son també insignificants davant de la encara important magnitud del glaç a escala planetària, ja que aquestes dels Alps representen menys del 0,2 % de la superfície glaçada de la Terra. Però no per això les glaceres pirinenques deixen de ser importants, al contrari, son les masses de gel permanent més meridionals d'Europa, les tenim a 250 km de casa nostra, i tot i que abocades a l'extinció si les actuals condicions climàtiques no fan un gir, que de moment no sembla previsible, són tan magnífiques com les de qualsevol altre indret.

Els científics i els mitjans de comunicació ens avisen contínuament de la importància transcendent al de

l'activitat humana en l'escalfament del planeta, i no seré ara jo qui ho reiteri ni ho contradigui, ja que estic convençut d'aquesta importància que és innegable, però caldria no oblidar que el que fem els humans és amplificar amb major o menor mesura uns efectes que tenen el seu origen, i sempre l'han tingut, en causes estrictament naturals.

Aquestes causes naturals tenen el seu origen primer en la variable intensitat de calor que rebem de la nostra estrella, el Sol, en funció, d'una banda, de la seva pròpia activitat que és canviant, i per l'altra en les irregularitats dels moviments orbitals

del nostre planeta al seu voltant (períodes de 96.000 100.000 anys), i de la també variable inclinació de l'eix de rotació de la Terra (períodes de 41.000 anys). La coincidència d'aquests factors, juntament amb d'altres tant o més complexos, generen el complicat mecanisme climàtic del planeta.

En la primera part del llibre, hi trobareu aquestes explicacions juntament amb altres conceptes interessants, que vénen seguits d'una segona part que mostra amb prop de

imatges, i per tant amb una objectivitat i claredat palpables, l'evolució detallada de cada una de les glaceres i congestes de gel del Parc Natural Posets Maladeta, l'espai protegit amb major extensió glaçada dels Pirineus, i per tant el retrocés i el procés d'extinció de totes i cadascuna d'aquestes superfícies glacials durant els darrers 25 anys.

És urgent i inajornable que els humans rectifiqui

uem les nostres actituds envers del planeta, i que és imprescindible fer-lo sostenible, no únicament reduint les emissions de Co2 procedents de la utilització de combustibles fòssils sinó des d'un àmbit molt més global i ampli, però sense oblidar-nos que per causes naturals, el nivell del mar des de la darrera glaciació ha pujat 120 metres, i que al llarg dels darrers 2.500 milions d'anys, les

temperatures mitjanes planetàries han oscil·lat entre els 12 i els 22 ° centígrads, i que ara som a l'entorn dels 16°, més propers a les dels períodes freds que no dels càlids que ha suportat el nostre fràgil planeta.

JORDI CAMINS JUST

Va néixer a Igualada l'any 1958. Va cursar estudis de dret a la Universitat de Barcelona i és màster tècnic per INESE en assegurances personals i en plans i fons de pensions.

Les seves principals afeccions són l'atletisme, l'esquí, el muntanyisme i el seguiment de dinàmica de les glaceres. Ha participat en ascensions i expedicions a muntanyes d'Europa, Àsia, Àfrica i Amèrica. Practica o ha practicat totes les modalitats de l'esquí, des de les més clàssiques de l'esquí nòrdic com el telemarc, l'esquí de muntanya o els salts de trampolí, fins a les varietats més avantguardistes de cada moment, entre les quals l'esquí acrobàtic o el ballet amb esquís, així com les diferents modalitats alpines.

Des de 1982 dedica part del seu temps lliure a l'observació de l'evolució de les glaceres, principalment dels Pirineus i, en especial, des de l'any 1984, les glaceres del Parc Natural Posets-Maladeta.

Des de fa nou anys col·labora com a voluntari amb la Universitat de Saragossa, en el programa "Estudio de la Dinámica de los Glaciares del Pirineo Aragonés" i amb la publicació Boletín Glaciológico Aragonés, aportant-hi cada any els resums de les seves observacions i les còpies de les imatges preses a cada campanya.

L'any 2006 es va inaugurar a Senegüé el Centro de Investigación de los Glaciares Pirenaicos, on hi va col·laborar cedint imatges del seu arxiu particular.